

Brány Evropské unie otevřeny

Informační brožura pro věřící

Brány Unie otevřeny

Petr Greger – Tomáš Sedlák

Konzultanti:

Gerhard Frey-Reininghaus, *Českobratrská církev evangelická*

Mgr. Martin Horálek, *Tiskové středisko České biskupské konference*

Jitka Krausová, *Ekumenická rada církví ČR*

Aleš Opatrný, Th.D., *Arcibiskupství pražské*

Mgr. Hana Tonzarová, *Církev československá husitská/Konference evropských církví*

Církve musí, a to důvěrněji než dosud, v rámci procesu evropské integrace přispívat k utváření Evropy tváří tvář velkým tradicím pravoslavného, římskokatolického a protestantského dědictví. Budou do značné míry rozhodovat a ovlivňovat vztah k ostatním nekřesťanským náboženstvím. Právo spolurozhodovat však bude církvím jistě příznáno jen tehdy, pokud budou jejich hlasy ekumenické, tedy společné. Křesťanské církve stojí před dilematem, jak vytvářet klima hodnotného soužití, vzájemné úcty a tolerance k nekřesťanským náboženstvím, nedávat příčinu k napětím, střetům, konfrontacím, ba ozbrojeným konfliktům a přitom zachovat si svou identitu, věrnost evangeliu a ryzost své víry. Církve nemohou být své spoluodpovědnosti za architekturu společnosti, za její politické instituce, ekonomické uspořádání, normy a konečně i její obraz člověka, v žádném případě zpro-

štěny a ani se nemohou od této odpovědnosti samy osvobodit.

Vladislav Volný,
*biskup Slezské církve evangelické a.v.,
předseda Ekumenické rady církví v ČR*

Sjednocená Evropa musí mít základ, na kterém se její jednotná budova může budovat. A základem této budovy musí být bezpečně Evropa hodnot, na nichž vyrostla, a to především křesťanských. Tak Evropa žila zhruba patnáct set let. A v průběhu její historie, kdykoliv síla této duchovní dimenze zeslabovala, byly vždy velké snahy znovu její duchovní základ posílit. V našich dějinách máme velkou tradici i velké osobnosti – svatého Vojtěcha, který s Otou III., císařem německým, vedl ve své době rozhovory o jednotě Evropy. Oba ji chtěli postavit především na duchovních křesťanských základech.

A Jiřík z Poděbrad, Jan Amos Komenský? Máme tedy tradici.

Zvláště pár posledních desetiletí evropského sjednocovacího procesu ukazuje, že Evropu nelze sjednotit bez duchovního základu. Sjednocovací prostor a proces vyžadují kultivaci, obnovování a hledání duchovních kořenů. Ne všichni jsou si plně vědomi této skutečnosti. Jde o to, abychom do Evropy vstupovali právě s vědomím, že nejde jen o to, kolik eur dostaneme, jaké příspěvky získáme, ale že jde také významně o to, co dáme. Jde o to, abychom měli vizi a dokázali kultivovat a pomáhat na cestě hledání duchovních kořenů. Tím také můžeme hodně přispět.

Kardinál Miloslav Vlk
pro BBC, 24. prosince 2002

z archivu M. Horálka

Z podpisu dokumentu Charta Oecumenica, Štrasburk 22. 4. 2001
Metropolita Jéremie (předseda Konference evropských církví) a kardinál Miloslav Vlk (předseda Rady evropských biskupských konferencí)

Prospěla Evropská unie poválečnému vývoji v Evropě?

„Církev podporují sjednocení evropského kontinentu. Bez společných hodnot není možné dosáhnout trvalé jednoty. Jsme přesvědčeni, že duchovní dědictví křesťanství představuje inspirující sílu k obohacení Evropy. Na základě naší křesťanské víry se zasazujeme o humánnější a sociálnější Evropu, kde by platila lidská práva, základní hodnoty míru, spravedlnosti, svobody, tolerance, účasti a solidarity. Klademe důraz na hlubokou úctu k životu, na hodnotu manželství a rodiny, na přednostní službu chudým, ochotu, odpuštění a zvláště na milosrdenství.

Jakožto církev a jako mezinárodní společenství musíme čelit nebezpečí, že se Evropa rozvine v integrovaný západ a dezintegrovaný východ. Je třeba mít na zřeteli také rozdíl mezi severem a jihem. Současně je třeba zabraňovat jakémukoliv eurocentrismu a posilovat odpovědnost

Evropy za celé lidstvo, zvláště za chudé na celém světě“.

*Charta Oecumenica,
Směrnice pro růst spolupráce mezi církvemi
v Evropě, část III. Naše společná zodpovědnost
v Evropě, Štrasburk, 22. dubna 2001, podepsaná
Metropolitou Jéremie, předsedou Konference evropských
církví, a kardinálem Miloslavem Vlkem,
předsedou Rady evropských biskupských konferencí.*

*Velmi často se setkáváme s otázkami:
„A je vůbec ta Unie k něčemu?“ „Neobešla
by se Evropa bez ní?“ „Není to pouze draze
placená zbytečná byrokracie?“*

Více než 50 let procesu evropské integrace ukazuje, že Unie přispěla mnohému: smířila nesmiřitelné – Francii a Německo, a navíc z obou zemí učinila blízké spojení; pomohla upevnit demokracii a svobodu v Řecku, Španělsku a Portugalsku, které ještě v 70. letech minulého století byly diktatu-

rami, a pomohla nebyvalému zvýšení životní úrovně v těchto zemích. Právě v oblasti ekonomické pomoci Evropská unie mnohokrát dokázala, že je schopna pomoci slabším a méně vyvinutým zemím: její bohatší členové v rámci rozpočtu Evropské unie pomáhají v rozvoji méně prosperujícím a vyvinutým zemím a regionům.

Mnohdy se setkáme s tvrzením, že proces evropské integrace a Evropské unie (o Unii mluvíme až od roku 1992, do té doby o Evropských společenstvích) směřovaly k tomu, aby se lépe a rychleji obchodovalo, a aby obchodům nepřekážely hranice.

Je pravdou, že i tento úkol leží v centru pozornosti Evropské unie. Ale je to proto, že otevření hospodářské vztahy v Evropě napomohly udržení trvalého míru v Evropě. Nám, v České republice, se někdy zdá, že všechna ta slova o míru jsou přemrštěná. Ale považme! Poválečná Evropa – rozbité

a chudé Německo, Francie se svou zkušeností tří válek s Německem mezi lety 1870 až 1945 a všechny ostatní státy, které byly vinou francouzsko-německého nepřátelství do dvou světových válek zataženy. Všude panoval strach, co by se stalo, kdyby se konflikty mezi Francií a Německem opakovaly. Všichni rozumní státníci v Evropě věděli, že trvalý mír v Evropě je klíčem k jejímu přežití. Nezapomínejme, že krátce po konci války bylo bezmála půl Evropy pod nadvládou komunistického Sovětského svazu, bohužel, včetně naší země.

„Nikdo nepochybuje o tom, že při vytváření Evropské unie mohou vyvstat velké těžkosti. Někdo může namítnat, že pro dosažení tohoto cíle a jeho akceptování všemi národy Evropy v psychologickém rozměru bude nevyhnutelné počkat, abychom se všichni odpoutali od událostí poslední války. Není možné však čekat. Pokud nám skutečně záleží na

tom, aby tato unie splnila svůj účel a pokud toužíme, aby plodným způsobem pomohla věci svobody a evropského smíření, věci hospodářského míru a celosvětové politiky, je nejvyšší čas, aby se unie stala skutečností. Někteří si dokonce kladou otázku, zda již není pozdě“.

Pius XII.

Projev na kongresu Evropské unie federalistů

Řím, 11. listopadu 1948

Západní Evropa té doby měla štěstí na státníky. Tehdejší německý kancléř Konrad Adenauer a francouzský ministr zahraničí Robert Schumann spolu s italským politikem Alcidem de Gasperim přišli s myšlenkou, že pouze úzká spolupráce mezi zeměmi Evropy může Evropu od příštích válek zachránit. Tato myšlenka byla velmi podporována Američany. Zvláště Robert Schumann

měl svou zkušenost. Jako rodák z Alsaska-Lotrinska byl za svého života německým i francouzským občanem podle toho, která země Alsasko zrovna okupovala. Věděl, že další válka mezi Francií a Německem by byla svobodné Evropě osudná. O tom, že idea tří velkých osobností evropské politiky – Adenauera, de Gasperiho a Schumanna – byla požehnáním pro Evropu, svědčí dnešní úspěch Unie i častá setkání francouzských a německých představitelů. Podívejme se, kdo se v rámci Unie dnes nejvíce schází – je to právě německý kancléř Schröder a francouzský prezident Chirac. Francouzsko-německé přátelství je totiž základním článkem mírové a stabilní Evropy a její vývoj významně ovlivňuje. Adenauerova a Schumannova myšlenka byla tedy správná. I proto například katolická církev usiluje o svatořečení Roberta Schumanna a Alcida de Gasperiho.

„Křesťanská víra se stala duchovním rámcem Roberta Schumanna a zůstala jím po celou dobu jeho života. Pro Schumanna jako politika a věřícího se demokracie a křesťanství vzájemně prolínaly. Demokratický stát mohl podle něj fungovat pouze tehdy, pokud nepodceňoval křesťanské principy. Sjednocení Evropy chápal jako možnost integrace různých kultur k jednomu společnému křesťanskému základu. Schumannova ochota ke smíření, jeho zájem na tom, aby se z nepřátel stali přátelé, také vydávají svědectví o jeho křesťanské lásce k bližním.“

*Helmut Kohl,
bývalý kancléř Spolkové republiky Německo*

A tak se zrodila myšlenka Evropské unie. Udržení trvalého míru v Evropě bylo a je prvotním cílem celé myšlenky. Mír může být udržen pouze, pokud je

Evropa tvořena demokratickými a svobodnými státy. Proto vždy Evropská unie podporovala demokratické revoluce a jejich prohloubení a završení demokratického procesu vždy vehementně pomáhala. Unie je v případě demokracie nesmlouvavá – do Unie totiž může vstoupit pouze demokraticky spravovaný stát. Díky Evropské unii jsou dnes Řecko, Španělsko a Portugalsko nejen fungujícími demokratiemi, ale také dobře fungujícími ekonomikami, a to tak vespělými, že se kvalifikovaly do systému jednotné evropské měny EURO. Právě díky Unii byly společensko-ekonomické změny v těchto zemích úspěšné. Již nikdo dnes například v Řecku nepochybuje, že jeho členství v Evropské unii je dobrou investicí.

Moderní doba si také vyžaduje efektivní ochranu práv jednotlivce. V Maastrichtu v roce 1992 potvrdila Unie, že úcta k právům člověka a ochrana lidských práv je neodmysli-

teľnou součástí aktivit Unie. V roce 1992 Unie sama také definovala práva občana Evropské unie. Základem těchto práv jsou samozřejmě tradiční práva poskytovaná jednotlivými domovskými členskými zeměmi. Unie potom doplňuje ta práva, která vyplývají ze svobod pohybu osob, zboží, kapitálu a služeb uvnitř Unie. Občané Evropské unie mohou například podnikat kdekoli na území Unie, usadit se a žít kdekoli v Unii, nebo se tam pokusit hledat pracovní uplatnění. Občané Evropy také znají instituce, které jejich práva chrání – Evropský soudní dvůr pro lidská práva ve Štrasburku a Evropský soudní dvůr v Lucemburku. Zatímco první soud ve Štrasburku se věnuje čistě lidským právům a mohou se na něj obracet již i naši občané v případě, že nejsou spokojeni s výrokem našich soudů, druhý soud v Lucemburku se více zabývá problémy s dodržováním svobody pohybu osob, zboží, kapitálu

a služeb uvnitř Unie. Naši občané a hlavně naše firmy se budou moci na tento soud obracet po našem vstupu do Evropské unie.

Unie by nebyla úspěšnou bez ekonomického úspěchu. A ten by se nedostavil, kdyby v Evropské unii existovaly velké ekonomické a sociální rozdíly. Samozřejmě rozdíly mezi státy a regiony zde vždy budou a bylo by hloupé se je pokoušet smazat. Na druhé straně by bylo nerozumné nehlédat k pomoci. Již od počátků procesu evropské integrace byly bohatší státy solidární se svými chudšími partnery. A pomáhaly jim: zemědělcům, chudým regionům postiženým nezaměstnaností nebo nedostatkem prostředků k rozvoji, školství a kultuře. Unie zřídila za tímto účelem množství fondů, do kterých přispívají všechny členské státy Unie. Prostředky z nich však získají pouze ty státy a regiony, které nesplňují standardy životní úrovně Unie nebo které

potřebují prokazatelně pomoci. I zde se ukazuje dobrý vliv Unie na Evropu, když národní sobectví ustoupilo ideálu společné, stabilní, mírové a prosperující Evropy. Také mnohé regiony České republiky budou po vstupu naší země příjemci takové pomoci.

Ne všechny evropské vyspělé a demokratické země byly od počátku nadšeny vizí Evropské unie. Do procesu integrace zpočátku nevstupovaly. Ale úspěch procesu integrace v Evropě je přesvědčil: v roce 1973 Velkou Británii a Irsko spolu s Dánskem a v roce 1995 Finsko, Švédsko a Rakousko. I když je například Velká Británie velkým kritikem byrokratů v Bruselu, o svém vystoupení z Unie nikdy neuvažovala. Unie je dnes organizací úzce spolupracujících patnácti států Evropy. A brzy mezi ně budeme patřit i my.

Právě tyto země poznaly, že idea společné Evropy ovlivňuje mnohé: činí Evropu silnou, když válečný konflikt

mezi členy Evropské unie je již dnes nemyslitelný, poskytuje vhodný rámec ekonomickému rozvoji vedoucímu k prosperitě Evropy, prohlubuje úctu k demokracii a svobodě. Silná Evropa je dnes respektována Ruskem, USA nebo v Asii. Evropská unie je také největším poskytovatelem pomoci třetímu světu, zejména Africe, ve srovnání s USA nebo Japonskem. Členové Evropské unie nepoznali od roku 1945 válku mezi sebou. Jejich demokracie se upevnily. Ekonomicky jsou bohatými a prosperujícími státy. Životní úroveň se zvýšila. Evropa dnes hraje důležitou roli ve světové politice a ekonomice. A vděčí za to především myšlence společné integrované Evropy.

Je Unie založena na nějakých hodnotách?

„Církev varuje před redukováním vize sjednocené Evropy výlučně na její ekonomické a politické aspekty a před nekritickým vztahem ke konzumnímu způsobu života. Jestliže chceme, aby byla nová jednota Evropy stabilní, musíme ji budovat na stejných duchovních hodnotách, které ji kdysi formovaly, při zohlednění bohatství a různorodosti kultur a tradic jednotlivých národů. Má přece jít o velké evropské duchovní společenství. Zároveň na tomto místě znovu apeluji na starý kontinent: „Evropo, otevři své brány Kristu!“

Jan Pavel II.,
projev v polském Sejmu, Varšava, 11. června 1999

Jde Unii pouze o to, kolik zboží se prodá a kolik finančních prostředků se za prodané zboží získá? Již v první kapitole jsme zjistili, že Unie je něco

více než prostředek umožňující snadnější hospodářské aktivity.

Základním cílem myšlenky Evropské unie v jejích začátcích bylo zabránit dalšímu konfliktu mezi Německem a Francií. Tato snaha také zahrnovala rychlou obnovu demokracie a svobody. Navíc myšlenka Unie zahrnovala také reformu hospodářských vztahů v Evropě. Evropské státy se neměly hospodářsky uzavírat, ale naopak spolu více a úžeji spolupracovat.

Samozřejmě, že cílem Unie je také hospodářský růst a zvyšování životní úrovně občanů Unie. Úspěch v tomto směru by se ale nedostavil, kdyby v Unii neexistovala atmosféra pomoci a solidarity s chudšími státy a regiony. Není možné smazat všechny rozdíly mezi státy a regiony. Vždyť vždy je někdo prostě lepší a někomu zase leccos nejde. Jde o to, aby se tomu, komu něco nejde, dostalo pomoci a rady, aby si v příštích nesnázích uměl

pomoci sám. Evropa není také stejně bohatá. Existují státy a regiony s vysokou hustotou průmyslu, existují regiony výrazně zemědělské nebo regiony, které mají značné sociální problémy. V Unii platí, že všichni členové nesou odpovědnost za všechny. Proto bohatší státy přispívají na pomoc chudším členům a regionům, aby se sociální rozdíly mezi bohatými a chudými členy zužovaly. Unie pro tyto účely zřídila své fondy. Zatímco do nich přispívají všichni členové, čerpat z nich mohou například pouze ty regiony, které nedosahují určitého předepsaného stupně celkové životní úrovně Unie (75 % průměru EU v HDP na obyvatele). Většina českých regionů také bude čerpat z těchto fondů po vstupu naší země do Evropské unie. Podmínkou bude předložení dobrých projektů na rozvoj regionu. Jedním z příkladů pomoci Unie byla rychlá reakce Unie na povodně v Čechách v roce 2002. Unie s naší

zemí solidarizovala a vyčlenila potřebnou sumu peněz a vybídla regiony k předložení projektů. Na těch tedy je, aby finanční prostředky z Unie zúročily.

Leckdo však Unii nevěří, protože se bojí její složité struktury. Vyznáme se v té změti komisí, rad, parlamentu, výborů? Je pravdou, že chodby bruselských úřadoven jsou dlouhé a klikaté. Ale nejsou o nic delší a klikatější než chodby úřadů českých nebo německých. Unie má přesně vymezené pravomoci. Jiné si nesmí přisvojovat. Nesmí například rozhodovat o věcech, o kterých rozhodují členské státy, kraje nebo města a obce. Unie zde navazuje na papeže Pia XI., který ve své encyklice z roku 1931 říká, že: „*je nespravedlivé a hříšné a protiprávní, když větší a nadřazená společenství přejímají funkce, které mohou být plněny efektivně menšími a nižšími společenstvími*“. V roce 1992 Evropská unie sama přiznala, že „*rozhodování Evropské unie musí být co*

nejblíže občanům“. Občan se tedy v Unii neztratí – své starosti a přání totiž řeší ve své obci nebo svém městě, kraji nebo zemi. A je především na úřadech a soudech jeho země, aby předpisy Unie dobře znaly a aby občanovi včas a účinně pomohly. Pokud tomu tak není, Unie zaručuje naplnění práv občana a jejich ochranu. Je totiž „*společenstvím práva*“. Pokud má občan pochybnosti, že národní úřady nebo soudy zkrátily jeho „evropská“ práva, může se obrátit na Evropský soudní dvůr v Lucemburku, který národním soudům poradí, jak účinně chránit právo občana v konkrétní situaci.

V průběhu padesáti let budování Evropské unie se prokázalo, že Evropa hospodářsky prosperuje pouze tehdy, když vzájemnému obchodu nepřekáží uzavřené hranice. Dnes v Evropské unii úspěšně funguje Vnitřní trh, v rámci kterého se volně pohybují osoby, zboží, kapitál a služby. Občané

Evropské unie mohou svobodně cestovat bez pasu v rámci Evropské unie, usazovat se na území Evropské unie, pracovat tam i podnikat. Vnitřní trh Unie přispívá k ekonomickému růstu Evropy a činí z ní ekonomické centrum souměřitelné s USA nebo Asií. S uzavřenými hranicemi uvnitř Unie by se Evropa vyvíjela ekonomicky velmi pomalu. A navíc se ukazuje, že otevřenost napomáhá vyšší míře hospodářských, kulturních i politických kontaktů mezi lidmi, obcemi, městy a zeměmi. A pokud spolu lidé a země hovoří, je daleko ke konfliktu, je daleko k válce. A tak se hospodářská otevřenost Unie stala pilířem stability a míru v Evropě.

Na jedné straně otevřená a integrovaná Evropa, na druhé straně však tolerantní k národním a regionálním kulturním i jazykovým tradicím. Kultura, školství, jazyk, zdravotnictví, sociální péče nebo vztah státu a církve – do těchto otázek Unie nezasahuje a pone-

chává je úpravě národních členských států. Unie dobře ví, že předností Evropy není pouze integrace, ale také její kulturní a jazyková různorodost. Evropa je silná, protože respektuje rozdíly mezi španělskou, francouzskou nebo řeckou kulturou a jazykem. Tyto rozdíly jsou společným kulturním dědictvím a obohacují nás dnes a budou tak činit i v budoucnu. To se týká také církevních svobod. A takto bude Unie respektovat i naše česká specifika.

Unie tedy není jen „zónou volného obchodu“, je hodnotovým společenským založeným na týchž hodnotách jako každá demokratická země. Jejím úkolem není regulovat a přikazovat, ale především rozvíjet a chránit – demokracii, stabilitu a otevřenost, přispívat k hospodářskému růstu a zlepšování životní úrovně, pomáhat slabším partnerům a respektovat bohaté jazykové a kulturní dědictví Evropy.

z archivu Ekumenické rady církví v ČR

Ekumenická bohoslužba v chrámu sv. Víta u příležitosti návštěvy Jana Pavla II. v České republice 27. 4. 1997

z archivu Konference evropských církví

Návštěva prezidenta Prodiho a evropských institucí zástupci reformačních, pravoslavných a anglikánských církví a členů komise Církev a společnost Konference evropských církví v červnu 2002 v Bruselu.

Úspěchy a prohry Evropské unie

Bude svět žít bez válek nebo bez Krista? Dojde k potření terorismu? Nastane opravdové sjednocení Evropy?... Ani v odpovědi se jistě neshodneme, jedno však víme. Pouze člověk, který směřuje k jednotě a k harmonii ducha a těla, může i navenek prožívat užitečně sjednocení státních útvarů. Jedině svět, který uslyší Krista, může plně prožít dar jednoty vskutku bratrské, duchovní a všelidské pospolitosti.

V této souvislosti musím připomenout odkaz husitského krále Jiřího z Poděbrad, který odpočívá zde, v kryptě katedrály sv. Víta. Jiřík, inspirován vírou Husovou, věcí kalicha i touhou po míru, vyslal poselstvo, které v letech 1465 až 1467 navštívilo knížecí a královské dvory na území dnešního Německa, Belgie, Holandska, Anglie, Francie, Španělska, Portugalska, Itálie a Rakouska, ve snaze vytvořit evropský svazek knízat a králů. A hle, po 500 letech se Evropa vydává na cestu sjednocení. A napadá mě, kolik

trpělivosti musí někdy vynaložit malé národy, než to těm velkým říším a světovládcům dojde? Pět století muselo uplynout, abychom se mohli znovu přihlásit k touze žít v Evropě sjednocené ovšem nejen materiálním bohatstvím, neboť taková jednota dlouhého trvání nemá, ale v Evropě sjednocené duchem Kristovým.

ThDr. Jan Schwarz,
*z novoročního kázání patriarchy Církve česko-slovenské husitské v katedrále sv. Víta 1. 1. 2003
v Praze*

Byl vývoj Evropské unie vždy rámován úspěchy, nebo se Unie setkávala také s programi? Cesta k evropské jednotě nebyla a není jednoduchá. Současní i budoucí členové Evropské unie mají totiž na budoucnost Evropy rozdílné názory. A to je dobře. Unie se tak stává průsečíkem představ jednotlivých

členů o budoucím uspořádání Evropy.

Dnes již je zcela nezpochybnitelné, že základní idea tvůrců evropské integrace – německého kancléře a zakladatele nového demokratického Německa Konrada Adenauera, francouzského ministra zahraničních věcí Roberta Schumanna a italského politika Alcida de Gasperiho – byla správná. Bylo správné, že se Evropa odpoutala od historie protichůdných názorů a zájmů jednotlivých evropských mocností a států a posunula se k systému úzké spolupráce jednotlivých členských států pod patronací Evropské unie. Dialog a diskuse v Unii mohou být složitými, vedou ale vždy k uzavření kompromisu, který žádného člena nediskriminuje.

Kompromisní řešení problémů využívá Unie od svého počátku. Členové Evropské unie i její občané nejsou totiž jednotní v názoru, zda má být Unie

federací jednotlivých národů a zemí, nebo zda se má jednat pouze o hlubší a užší spolupráci jednotlivých členských států. Mají mít evropské instituce větší váhu než instituce národních států, nebo mají být aktivity Evropské komise, Parlamentu a Rady závislé na přání a názorech svých členských států? Vývoj Evropské unie se někdy přiklání k jednomu, jindy zase k druhému názoru. Vždy se hledá společný kompromis tak, aby schválené řešení nikoho nediskriminovalo. A tak není Evropská unie ani federací, ani pouze spoluprací mezi jednotlivými členskými státy. Evropská integrace je kompromísem názorů a přání členských zemí a jejich občanů. A to je správné – Evropě nemůže dominovat jeden názor, jedna ideologie nebo přání jedné země. A to je hlavní důvod, proč do Evropské unie vstupujeme. Různorodost přístupů a názorů v Unii nás velmi dobře ochrání před hegemoniemi a dominancemi,

kterými jsme především ve 20. století trpěli.

V oblasti ekonomiky je proces evropské integrace snadnější. Existuje shoda, že ekonomickým aktivitám není možné bránit uzavřenými hranicemi a nesmyslnými překážkami, razítky, formuláři nebo příkazy. V rámci Vnitřního Evropské unie mohou evropští občané svobodně cestovat bez pasu, mohou se usadit v kterékoliv zemi Evropské unie, mohou tam založit firmu nebo si hledat práci. Vnitřní trh, umožňující svobodné obchodování bez cel a omezení, je výsledkem společného názoru členů Unie – Evropa nebude hospodářsky úspěšná, pokud budou trvat tradiční překážky obchodu a podnikání. A bez hospodářského úspěchu není možný růst životní úrovně. Zavedení jednotné evropské měny EURO ve dvanácti zemích Evropské unie je výrazem síly a úspěchu Vnitřního trhu. Je vidět, že ekonomický rozvoj Unie je

úspěšnější než vývoj politický. Zatímco v rámci politických diskusí je nutné hledat vhodný kompromis, v ekonomické rozpravě dospěly evropské národy až ke společné měně.

Jestliže je Unie úspěšná v hospodářské integraci a dosahování politického kompromisu ohledně svého dalšího vývoje, velkým neúspěchem byla zatím její zahraniční a bezpečnostní politika. Unie s ní přišla v 90. letech minulého století. Její ambice však okamžitě narazily na rozdílné zájmy jednotlivých členů. To se projevilo především neschopností Unie zabránit válce v bývalé Jugoslávii a následně tuto válku rychle ukončit. Unie a především její členské země nesou velký díl odpovědnosti za humanitární tragédie v bývalé Jugoslávii. Neschopnost Unie reagovat na mezinárodní problémy vedla k reformě Společné zahraniční a bezpečnostní politiky v Amsterdamu v roce 1997.

Avšak je zcela zřejmé, že Unie bude muset ještě dlouho hledat vhodnou cestu, jak dostat svého dílu odpovědnosti za vývoj celého světa.

Na druhou stranu je Unie úspěšná v rámci pomoci třetímu světu. Unie poskytuje daleko nejvíce finančních a materiálních prostředků Africe a zemím Asie. Její humanitární politika je známa svou flexibilitou a adresností. Pomoc Unie proudí také do sporných zemí – Koreje, Iráku atd. Podstatou je pomoc obyčejnému člověku. Vysoká politika zde nehraje roli.

Velmi často však osobnosti evropské kultury a duchovního života poukazují správně na fakt, že Unie není aktivní v oblasti prohlubování duchovní stránky procesu evropské integrace. Proces integrace není doprovázen připomínkou duchovní hloubky myšlenky společné Evropy. Navíc, církve nejsou spokojeny s ochranou tradičních hodnot života. Právo Evropské unie

neupravuje otázky umělého přerušeni těhotenství z důvodů, že tyto otázky spadají do výlučné kompetence národních států. To se týká také euthanasie, která je přímo povolena pouze v Nizozemí, za určitých podmínek v Belgii, a zakázána například ve Švédsku, Dánsku a Finsku. Rada Evropy, která není součástí Evropské unie, schválila Konvenci o ochraně lidských práv a důstojnosti lidské bytosti ve vztahu k využití biologie a medicíny (tzv. Bioetická konvence). Tato konvence se sice přímo nevztahuje k problému euthanasie, avšak vyžaduje, aby byly všechny lékařské zásahy činěny na základě souhlasu pacienta, vyjádřeného srozumitelným a vědomým způsobem, a aby byla zaručena důstojnost a identita každé lidské bytosti po dobu celého procesu léčení. Tato konvence je právně závazná na celém území Evropské unie. V současné době se na půdě Rady Evropy diskutují otázky klonování

a pokusů na embryích. Zatímco některé národní právní řády povolují pokusy na lidských embryích za přesně definovaných podmínek, některé je zakazují. U otázky klonování lze předpokládat, že diskuse v Radě Evropy povede k jeho absolutnímu zákazu v rámci Evropské unie. Je třeba využívat více organizace Rady Evropy, která je vhodnější platformou k diskusím hodnotového nasměrování Evropy. Evropská unie potom konvence Rady Evropy bezvýhradně uznává a aplikuje. Na druhé straně je třeba konstatovat, že ve srovnání s jinými částmi světa (hlavně s USA) je právní rámec euthanasie, klonování a pokusů na lidských embryích podstatně detailněji regulován, kontrolován a že díky diskusím na půdě Rady Evropy a Unie nedojde k jeho uvolnění.

Současně také osobnosti evropské kultury nabádají Unii k ochraně společného evropského dědictví, ochraně evropské kinematografie, povzbuzo-

vání divadla a literatury. V posledních letech nastal i v těchto oblastech pozitivní vývoj. Společné dědictví je pro Unii zavazující. I v Čechách existují historické památky, které byly opraveny díky finanční pomoci Unie. Unie dnes pomáhá literatuře, filmu a divadlu, aby evropské hodnoty mohly ve světě reprezentovat náš starý kontinent.

Dosavadní vývoj Unie tedy není rámován pouze úspěchy. Leckdy se Unie musela zastavit, zamyslet a třeba i vrátit. Ale nikdy Unie své občany a své členské státy nediskriminovala a nic jim nediktovala. Dialog a kompromis jsou hlavními nástroji Unie. A to je dobře. Protože tento přístup bere ohled na všechny členy. A proto se není třeba obávat vstupu do Unie. Unie bude brát ohled i na naše stanoviska a pohledy. Bylo tomu tak dosud a bude tomu tak i po našem vstupu.

z archivu Ústřední kanceláře Českobratrské církve evangelické

Slavnostní bohoslužba s ekumenickou účastí v Kateřiních, září 2002
(Synodní senior Pavel Smetana)

Je Unie tolerantním společenstvím?

Jak zůstat svoji, jak v dnešní době zachovat své evropanství? Myslím, že to byl Jacques Santer, kdo řekl, že naším úkolem je „dát Evropě ducha“. Má pravdu; ta formulace je však zavádějící, naznačuje, že Evropa ducha nemá, že to, co k evropskému duchovnímu dědictví patřilo, je překonané. A to je omyl, Evropa má ducha, je potřebí jen ho oprášit a kultivovat.

Perspektivou budoucího světa ani budoucí Evropy není vytvořit jeden odvar ze všeho myšlení, které se namaně. Cílem není ani vytvořit v jakémsi novém tavicím kotli nový všeobjímající „evropský národ“. Evropa bude evropská, když zůstane pestrá. A když se současně ve své pestrosti dokáže sjednotit. V tom smyslu je naším úkolem „vrátit Evropě ducha“, tj. uvědomit si, z čeho rosteme, přihlásit se k tomu a rozvíjet to.

Budoucnost není v potlačení rozdílů, ale v soužití různých rovnoprávných a sebevědomých jazyků a kultur. Češi ať

jsou více Čechy, ať jsou lepší a hlubší, stejně tak Němci, Poláci, Maďaři, Slováci a všichni ostatní... Když budeme všichni lepší a hlubší, budeme si navzájem blíží. Je potřeba, abychom si uvědomili, že stálá konfrontace je k ničemu. Stejně jako si nejprve Francouzi s Němci uvědomili, že se navzájem potřebují, i Češi a Němci, Slováci a Maďaři, Poláci a Češi, Maďaři a Rumuni atd. se navzájem potřebují. Česká zkušenost z minulosti ukazuje, že největších úspěchů na poli kultury se dosáhlo právě v době spoužití a stýkání jazyků a kultur – např. v době Rudolfa II., kdy v Praze žili a působili rovnoprávně katolíci, evangelíci i Židé, mluvilo se česky i německy (a mnoha dalšími jazyky) - tomu období se dodnes říká magická Praha.

MUDr. Zdeněk Susa,
emeritní synodní kurátor
Českobratrské církve evangelické

Budu muset mluvit jiným jazykem po vstupu do Evropské unie? Budu muset měnit své zažité zvyklosti? Nikoliv. Evropská unie nevyžaduje uniformitu života a není diktaturou. Právě naopak, vstupem do Evropské unie se také čeština stane jejím oficiálním jazykem. To znamená, že všechny dokumenty Evropské unie, všechny právní normy vydané institucemi Evropské unie budou k dispozici také v češtině, aby si je každý občan naší země mohl prostudovat a seznámit se s nimi.

Někdy slyšíme obavy starší generace, že ještě na stará kolena bude muset začít studovat angličtinu nebo němčinu, protože to vstup do Evropské unie vyžaduje. Není to pravda. V Unii lehce vystačí naši občané i se znalostí češtiny. Ale pro ty mladší, kteří chtějí zkoušet štěstí i jinde než v České republice, pro ty je výuka jazyků velmi důležitá. Bez cizího jazyka se v Bruselu, Londýně nebo Barceloně těžko někdo uplatní.

Unie však respektuje národní jazyk a kulturu. Hovoří o tom jasně i Maastrichtská smlouva ve svém článku F,1: „Unie respektuje národní identity členských států Evropské unie, jejichž politické systémy se zakládají na demokratických principech.“ Z toho vyplývá, že Unie respektuje národní tradice, kulturu, školství apod. Evropa je více integrovaná, pokud jsou využity všechny možnosti její kulturní a jazykové různorodosti. A do této různorodosti patří samozřejmě náš jazyk, hudba, malířství nebo krajové zvyklosti. Unie naše národní zvyky nezmění, ale vezme je za své.

Ve vztahu k církvím je Unie otevřená a neutrální. „Evropská unie respektuje a nenarušuje statut církví a náboženských sdružení a společenství v členských státech, v souladu s příslušnými předpisy. Evropská unie stejně respektuje statut organizací filosofického a bezkonfesního charakteru.“ (Závěrečný

protokol Amsterodamské smlouvy 1997). Unie je světonázorově a nábožensky neutrálním společenstvím a nemá kompetence k regulaci otázek náboženského vyznání. Jak je ale vidět, Unie zcela zásadně respektuje svobodu vyznání a náboženství a prosazuje hodnoty vlastní všem křesťanům: svobodu a důstojnost člověka, úctu k identitě jednotlivých národů a samozřejmě k dodržování pravidel demokratického řádu. A náboženské svobody do těchto svobod rozhodně patří.

Modely vztahu církve a státu mohou být tedy různé v rámci Evropské unie: od zásadního oddělení církve od státu ve Francii, přes odstavění církve od státní správy v Německu, Rakousku, Lotrinsku a francouzském Alsasku, až po sjednocení církve a státní správy ve Velké Británii, Dánsku, Švédsku nebo Řecku. Avšak také v církevních otázkách má Unie své mantinely. Evropský parlament se 28. února 1996 vyslovil proti

existenci a aktivitám náboženských sekt na území Evropské unie, neboť podle názoru evropských poslanců porušují lidská práva. Evropští poslanci se domnívají, že by sekty měly být pod přísnou kontrolou.

V otázce bezpečnosti je Unie nesmlouvavá. Cílem je zaručit co nejvyšší míru bezpečnosti občanů v rámci Unie – počínaje drobnou kriminalitou a konče organizovaným zločinem nebo obchodem s bílým masem. Od roku 1992 se Unie této otázce systematicky věnuje. Vnitřní bezpečnost v Unii je na nejvyšší úrovni ve světě; je např. výrazně lepší než v USA.

Totéž lze říci o regulaci etických otázek a problémů souvisejících s umělým přerušením těhotenství, euthanasií, pokusy s lidskými embryi nebo klonováním. Tyto otázky nejsou prozatím řešeny na úrovni Evropské unie. Členské státy nepředaly Unii kompetence k vytvoření unifikované úpravy v tomto

směru a trvají na svých vlastních národních úpravách. Proto nemůže být Unie viděna jako exportér neetických hodnot. Velmi vhodnou platformou pro tuto diskusi je Rada Evropy, která má kompetence k vypracování evropských konvencí tohoto druhu (viz již zmíněná tzv. Bioetická konvence). Rada Evropy je sesterskou organizací Evropské unie, není však její součástí. Vznikla již v roce 1949. Od roku 1990 je členem Rady Evropy i Česká republika. Její konvence Unie respektuje a vyžaduje jejich aplikaci ve členských zemích Evropské unie. A zde je velká šance, neboť Unie zahrnuje i tradiční obránce hodnot jako Irsko, Španělsko, Portugalsko, Itálii, Rakousko, Řecko a do značné míry i Německo z důvodů jeho historie. Při srovnání právních regulací v členských státech EU a v USA zjistíme, že jsou předpisy v členských státech EU nesrovnatelně přísnější a že uvolnění tohoto přísného rámce by na celoevropské

úrovni bylo těžko prosaditelné. Právě proto je třeba využívat Radu Evropy také k ochraně tradičních křesťanských etických hodnot. Konvence Rady Evropy významně život Unie ovlivňují.

Unie je tedy tolerantním společenstvím. Respektuje kulturní, jazykové a náboženské rozdíly. Na druhé straně je také ochráncem výtěžků evropské integrace. A do těch určitě patří péče o vnitřní bezpečnost občanů, ochrana zaměstnanců, ochrana spotřebitele nebo boj s monopoly. Unie se snaží, aby byl občan na prvním místě – ne vždy se jí to daří, ale v otázkách tolerance a obrany evropských hodnot, menšinových názorů nebo národních tradičních zvyklostí nebo hodnot, dosáhla pozoruhodných úspěchů.

z archivu Ústřední kanceláře Českobratrské církve evangelické

Setkání křesťanů 4 národů ve Zhořelci 31. 5. - 2. 6. 2002

z archivu ČBK

Návštěva České biskupské konference v Bruselu na pozvání Evropské komise v červnu 1998.

Co přinese členství v Unii naší zemi a nám, občanům?

My, jako národ, musíme dát velký pozor na jedno nebezpečí. Jedná se o naše uzavření se do sebe. Naše přesvědčení o tom, že není nad nás, že si sami stačíme, a že všichni ostatní nás musí poslouchat. Uvědomme si, kolikrát v dějinách jsme promeškali svoji šanci. I my stojíme dnes na rozhraní nového věku. A znovu je nám kladena otázka, zda promeškáme svoji šanci. My se budeme muset ptát sami sebe, zda v rámci křesťanské civilizace patříme do společenství těch, kteří vytvořili evropské dějiny a evropskou kulturu.

*Z homilie biskupa Dominika Duky
při děkovné mši v kostele sv. Bartoloměje v Heřmanově Městci dne 30. 11. 2002*

Evropská unie má své kladné i méně kladné stránky. Jako každá demokratická organizace. Je prospěšná a má hodně daleko k ideálu. A nebylo by lepší třeba se vstupem do Evropské unie ještě chvíli počkat? Nevyplatilo by se nám to?

Představme si, co by se stalo, kdybychom v roce 2004 do Unie nevstoupili a ostatní kandidáti ano. Všichni naši sousedé by byli členy Evropské unie. Stali bychom se ostrůvkem uprostřed Evropy, který by členem Evropské unie nebyl. Co by to prakticky znamenalo?

Stále bychom museli stát a čekat na hranicích v řadách pro nečleny EU, zatímco naše okolí by cestovalo bez větších potíží, kontrol, pasů a zdržení. Protože již dnes jsme vázáni mnohými mezinárodními a evropskými dohodami, museli bychom více méně respektovat, co se v Unii usnese – ale nemohli bychom rozhodování Unie ovlivňovat. Zahraniční podnikatelé, kteří investují v České republice právě proto, že očekávají, že země do Evropské unie

vstoupí, a vytvářejí tím mnoho pracovních příležitostí pro naše občany, by asi pomalu z České republiky odešli. Zajisté by tím vzrostla nezaměstnanost.

Rozhodně bude lepší, když do Evropské unie vstoupíme. Ukázali jsme si, že se jedná o silné politické, hospodářské, kulturní a hodnotové společenství. Právě dnes, v období mezinárodního neklidu, je dobré patřit k organizaci, jejímž prvotním cílem bylo a je udržovat mír v Evropě a bdít na tím, že se náš kontinent vyvíjí ve stabilním hospodářském a sociálním prostředí, že neexistují nepřekonatelné hospodářské a sociální rozdíly mezi členy Unie. A již jsme si mohli ověřit, že Unie umí rychle pomoci v nouzi. Rychlá pomoc Evropské unie, která přišla po povodních v roce 2002, ukázala nejen to, že Unie umí reagovat rychle, ale že s námi jako se členy již plně počítá. Pomáhala nám totiž úplně stejně jako sousednímu Německu nebo Rakousku.

Nepřinese členství v Unii ale zhoršení životní úrovně našim občanům? Je možné říci, že tomu tak nebude. České výrobky nezmizí z pultů českých prodejen. Nevzroste nezaměstnanost. Nepřistěhují se k nám statisíce nebo miliony občanů Evropské unie, ceny závratně nevzrostou ani neklesnou. Ceny přece neurčuje Evropská unie, ale vztah mezi nabídkou a poptávkou na domácím trhu. A výše platů a důchodů se bude odvíjet od stejného kritéria jako doposud – výkonnosti české ekonomiky. Unie samozřejmě nezajistí, že životní úroveň poroste automaticky. Ale jedno můžeme říci již dnes – náš hospodářský vývoj v rámci Unie bude snadnější a rychlejší než mimo Evropskou unii. Zcela jasně to ukazují příklady Španělska, Portugalska, Řecka a zvláště Irska.

Zcela zásadní vliv bude mít náš vstup do Evropské unie na naše děti. Již dnes se mnohé z nich snaží studovat na středních nebo vysokých školách v člen-

ských státech Evropské unie. Velmi často obdrží stipendium. Ale hodně často musí platit školné pouze proto, že nepocházejí z členské země Evropské unie a mnohdy, v případě, že je školné povinné pro všechny, je školné našich studentů daleko vyšší. To se změní. Změní se také jejich možnost hledat si zaměstnání v Unii. I když bude existovat přechodné období, které by mělo svobodu hledat si práci v Evropské unii na čas omezovat, mnohé státy Unie již dnes daly najevo, že toto omezení nebudou aplikovat.

Unie samozřejmě pomůže naší zemi při rozvoji regionů, budování dálniční nebo železniční sítě. Již dnes mnohé obce a města v příhraničních okresech vybudovaly nebo budují ekologicky vyhovující systémy odvodů odpadních vod, čističky atd. V rámci svých fondů přispěje Unie k rozvoji našich regionů. Podmínkou bude, aby naše regiony naplánovaly rozvojové projekty (stavby

a opravy silnic, železnic, čističek odpadních vod atd.), které vyhoví schvalovacím kritériím Evropské unie. Regionální pomoc Evropské unie pomohla zlepšit život občanů v Irsku, Španělsku, Portugalsku nebo Řecku. Její strukturální a regionální fondy pomáhají ve Francii, Itálii, na severu Švédska a Finska nebo v Dánsku. Není důvod, abychom z této pomoci nemohli těžit také my v České republice, budeme-li členy Unie.

Samozřejmě, že členství v Evropské unii neznamená, že se každý z nás stane bohatším po vstupu naší země do Evropské unie. Naše země ale bohatší bude. Bude součástí úspěšného hospodářského společenství, které kombinuje touhu po ekonomickém úspěchu a růstu a zároveň sleduje, aby bylo pomůženo slabším, v Unii i mimo ni. Bude součástí skupiny evropských zemí, pro které je mír základní hodnotou současných vztahů v Evropě a ve světě. Pro zemi, která leží uprostřed Evropy a zakusila

příkoří okupace a ztráty svobody, není k účasti v Evropské unii alternativa. Naše republika na vstupu do Unie neprodělá. A pokud na vstupu neprodělá naše republika, pak na něm neprodělají ani její občané.

z archivu M. Horálka

Z podpisu dokumentu Charta Oecumenica, Štrasburk 22. 4. 2001
Metropolita Jéremie (předseda Konference evropských církví)
a kardinál Miloslav Vlk (Předseda Rady evropských biskupských konferencí)

Vydalo Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, Odbor komunikační strategie
Vydání první. 24 stran. Náklad 200 000 ks

Další informace o problematice EU naleznete na <http://www.euroskop.cz>
nebo na bezplatné informační lince 800 200 200

© MZV ČR, Praha 2003

ISBN: 80-86345-27-0